

§ 12**Utredningen om planering och dimensionering av komvux och gymnasieskola (SOU 2020:33)**

- Remiss från kommunstyrelsen, dnr. KS 2020/958

Beslut

1. Utbildningsnämnden godkänner förvaltningens förslag till tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Ärendet

Kommunstyrelsen har remitterat betänkandet ”Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning” till utbildningsnämnden för yttrande.

Enligt utredningen är det angeläget att den utbyggnad som behövs av gymnasieutbildningen framöver görs med hänsyn till både elevers efterfrågan och behov samt arbetsmarknadens behov. Vid lokalisering behöver hänsyn även tas till ett effektivt utnyttjande av samhällets resurser. Utredningen föreslår därför att en ny modell för planering och dimensionering genomförs i två steg.

Steg 1, som ska börja tillämpas från hösten 2024, innebär bland annat att Skolverket ska utarbeta regionala underlag till stöd för huvudmännens planering av utbudet och att kommunerna ska samverka om planering och dimensionering på regional nivå. Steg 2 ska enligt förslaget börja tillämpas från hösten 2026 och innebär att Skolverket ska besluta om regionala ramar för utbudet av antalet platser inom varje samverkansområde. Ramarna ska gälla för både offentliga och enskilda huvudmän.

Förvaltningen instämmer i att en samlad regional planering behöver göras av gymnasieskolans omfattning och utbud. Kommunerna i Stockholms län samt Håbo har sedan flera år ett samarbete inom en gemensam gymnasierregion. Samarbetet, som i stor utsträckning fungerat väl, motsvarar i huvudsak det som utredningens steg 1 innebär.

I Stockholmsregionen finns samtidigt kvarstående utmaningar som handlar om dels intresset för att finansiera utbyggnaden generellt sett, dels den ekonomiska hållbarheten i att tillhandhålla yrkesprogramsplatser där elevernas efterfrågan är låg samtidigt som arbetsmarknaden ser ett behov av dem. Förvaltningen ser inte att utredningen genom steg 2 ger ett svar på hur dessa utmaningar ska hanteras. Det finns inga förslag som ger ökade incitament för regionens aktörer att bygga ut. Det

framgår heller inte hur elevers efterfrågan och behov ska vägas mot arbetsmarknadens behov när dessa inte är samstämmiga och vem som ska ansvara för kostnaden när platser står tomma till följd av att en aktör erbjuder platser som ingår i en av staten fastlagd ram.

Förvaltningen påtalar också vikten av att det finns utrymme för kommunerna att utforma det kompensatoriska schablonbeloppet som utredningen föreslår. Förslaget belopp är betydligt lägre än den resursfördelning som görs inom Stockholms stad. Kommunerna behöver i enlighet med skollagen kunna fördela resurser efter elevernas olika förutsättningar och behov.

Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner tjänsteutlåtandet och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom gymnasieavdelningen i samverkan med avdelningen för ekonomi och styrning samt med avdelningen för utveckling och samordning.

Ärendet har behandlats i samverkan med den fackliga samverkansgruppen den 15 september 2020. Ärendet har även behandlats vid utbildningsnämndens råd för funktionshinderfrågor vid sammanträdet den 16 september 2020.

Förvaltningens förslag till beslut

Förvaltningen föreslår utbildningsnämnden att besluta följande:

1. Utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Yrkande

Ordföranden yrkade bifall till förvaltningens förslag.

Martin Westmont (SD) lade fram ett eget förslag enligt nedan och yrkade bifall för detta.

1. Att utbildningsnämnden beslutar delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut.
2. Att därutöver anföra följande:

Det är ingen överdrift att påstå att skolan befinner sig i en djup och allvarlig kris och vi ser med oro på hur många elevers skolresultat halkar efter. Problemen vi ser i många skolor är inte en ekonomisk fråga, det ser vi inte minst genom att skolor som

får mer resurser ändå presterar sämre när det kommer till skolresultaten.

Att alla barn har rätt till bästa möjliga skolgång anser de flesta vara en självklarhet. Metoden att använda duktiga och skötsamma elever som verktyg för att försöka ”lyfta” andra barn är fel och på många sätt direkt kontraproduktiv. För att minska segregationen i gymnasieskolan ska huvudmän enligt utredningen arbeta aktivt för en allsidig social elevsammansättning vid sina skolenheter. Resultatet av en sådan implementering vore att vissa elever får en försämrad skolgång, något vi inte kan acceptera.

När man kommer som nyanländ invandrare till Sverige med stora brister i det svenska språket kan man inte slussas in i en vanlig skolklass direkt. Resultatet av att placera nyanlända elever eller elever som är i behov av extrastöd i befintliga skolklasser för tidigt får den oönskade effekten att dessa elever tar stora delar av lärartiden i anspråk, tid som behövs till undervisning, vilket påverkar övriga elever i klassen negativt.

Vi anser att nämnden tydligt ska markera mot föreslagen utredning och föreslå att förslaget om att ”För att minska segregationen i gymnasieskolan ska huvudmän arbeta aktivt för en allsidig social elevsammansättning vid sina skolenheter” tas bort som ett inriktningsmål för komvux och gymnasieskolan.

Beslutsgång

Ordföranden ställde yrkandena mot varandra och förklarade sig finna att nämnden beslutat i enlighet med ordförandens yrkande.

Reservation

Martin Westmont (SD) reserverade sig mot nämndens beslut till förmån för sitt eget förslag.

Särskilt uttalande

Tina Kratz m.fl. (V) anmälde ett särskilt uttalande enligt nedan:

Vi instämmer med förvaltningen om att utredningens förslag inte kommer att lösa de problem som vi ser idag. Enligt Vänsterpartiet beror det på att utredningen blundar för de problem som skapats av att marknadsintressen har ett allt för stort inflytande över vilka gymnasieskolor som etableras. Att Sverige är det enda land i världen som tillåter vinstuttag inom utbildningssektorn är en tydlig indikation på att det är ett system med många inbyggda problem.

Sveriges skolor har blivit en marknad där aktiebolag och kortsiktiga riskkapitalister kan göra stora vinster på elever där pengar tas från utbildning och flyttas till ägarnas fickor. I

svenska skolan har riskkapitalister hittat en ändlös pengamaskin, där man kan göra vinst på elever och om man sedan vill lägga ned verksamheten så står kommunen som garant för att ordna med platser för de elever som blir av med sina skolor. Ett nästan vattentätt system som ivrigt påhejas av nästan alla partier. Märkligt nog så är stödet för att aktiebolag ska göra vinst på välfärdens pengar låg om man frågar det svenska folket, detta är dock inget som avskräcker majoriteten. Många av de politiker från majoriteten som vi under åren diskuterat frågan med i kommunfullmäktige har efter politiken fått fina positioner i just de företag som gör vinst på välfärdens pengar. Inte konstigt att man vill fortsätta låta dessa företag tjäna pengar på välfärden.

Vi anser att många av de problem som utredningen söker lösningar på skulle lösas om utbildningsväsendet var fritt från vinstintressen, det skulle skapa en helt annan rådighet över planeringen och dimensioneringen av gymnasieskolan och komvux. Samhällsnyttan finns ju inte med som en parameter för skolföretagens egen planering och etableringen.

Införandet av vinstdrivande fristående gymnasieskolor och vuxenutbildningar har bidragit till att elever med olika bakgrund i allt mindre utsträckning möts och segregationen har ökat. Vi ser idag en allt större brist på likvärdighet. Det är svårt att se hur man ska kunna lösa denna fråga utan att ta bort vinstjakten ur skolorna. Vi anser att den främsta valfriheten inte består i ett val av skola som innebär möjligheten att välja bort mötet med elever från annan bakgrund. Den främsta valfriheten består i stället i de ökade möjligheter till olika livsval som elever med en gemensam grundutbildning kan få efter genomgången utbildning.

Ett annat problem som utredningen inte lyckas hitta en verklig lösning på är yrkesprogrammets brist på intresserade elever. Sedan 2011 har intresset vikt. Det finns naturligtvis flera orsaker till det, men den sak som startade tappet är Björklunds reform som gjorde att yrkesprogrammen inte längre ger högskolebehörighet. Vi anser att både yrkesprogram och studieförberedande program ska minst ge grundläggande behörighet till högskolestudier. Att välja ett yrkesprogram vid sexton års ålder ska ge goda förutsättningar att antingen gå direkt in i arbete efter studierna eller att studera vidare inom yrkesområdet eller inom helt andra områden.

En gymnasieexamen är den absolut viktigaste nyckeln till arbetsmarknaden och ett vuxenliv med egen försörjning och god hälsa. Därför behöver gymnasieskolans uppdrag och arbetssätt tydligt utgå från målsättningen att alla ska slutföra en gymnasieutbildning eller motsvarande inom andra skolformer.